תורה אור

כדעבד ליה רבי עקיבא לדביתהו *ת"ר לא תצא אשה בעיר של זהב ואם יצתה חייבת חטאת דברי רבי מאיר וחכמים אומרים לא תצא ואם יצתה פטורה *רבי אליעזר אומר יוצאה אשה בעיר של זהב לכתחלה במאי קמיפלגי ר"מ סבר משוי הוא ורבנן סברי תכשיט הוא דילמא שלפא ומחויא ליה ואתיא לאתויי ור"א סבר מאן דרכה למיפק בעיר של זהב אשה חשובה ואשה חשובה לא משלפא ומחויא. כלילא רב אסר ושמואל שרי, דאניסכא כולי עלמא לא פליגי דאסור כי פליגי דארוקתא מר סבר אניסכא עיקר ומר סבר ארוקתא עיקר רב אשי מתני לקולא דארוקתא דכולי עלמא לא פליגי דשרי כי פליגי דאניסכא מר סבר דילמא שלפא ומחויא ואתי לאתויי ומר סבר מאן דרכה למיפק בכלילא, אשה חשובה, ואשה חשובה לא שלפא ומחויא. א"ל רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן משמיה דרב כלילא שרי, *אמרו ליה לרב אתא גברא רבה אריכא לנהרדעא ומטלע ודרש כלילא שרי אמר מאן גברא רבה אריכא [דאיטלע] לוי ש"מ נח נפשיה דרבי אפס ויתיב ר' חנינא ברישא ולא הוה ליה איניש ללוי למיתב גביה (א) וקאתי להכא, ודילמא נח נפשיה דרבי חנינא ור' אפס כדקאי קאי ולא הוה ליה איניש ללוי למיתב גביה וקאתי להכא אם איתא דרבי חנינא שכיב לוי לר' אפס מיכף הוה כייף ליה, ותו דרבי חנינא לא סגי דלא מליך דכי הוה קא ניחא נפשיה דרבי אמר חנינא בר חמא יתיב בראש וכתיב בהו בצדיקים °ותגזור אומר ויקם לך וגו' דרש לוי בנהרדעא כלילא שרי, נפיק עשרין וארבע כלילי מכולה נהרדעא דרש רבה בר אבוה במחוזא כלילא שרי ונפקו תמני סרי כלילי מחדא מבואה. אמר רב יהודה אמר רב שמואל קמרא שרי: איכא דאמרי דארוקתא ואמר רב ספרא מידי דהוה אטלית מוזהבת ואיכא דאמרי דאניסכא ואמר רב ספרא מידי דהוה אאבנט של מלכים א"ל רבינא לרב אשי קמרא עילוי המיינא מאי א"ל תרי המייני קאמרת! אמר רב אשי האי רסוקא אי אית ליה מפרחייתא, שרי, ואי לא, אסיר: ולא בקטלא: מאי קטלא מנקטא פארי: נזמים: נזמי האף: ולא בטבעת שאין עליה חותם: הא יש עליה חותם חייבת אלמא לאו תכשיט הוא ורמינהו *תכשיטי נשים טמאים, ואלו הן תכשיטי נשים: קטלאות, נזמים, וטבעות, וטבעת: בין שיש עליה חותם בין שאין עליה חותם, ונזמי האף אמר רבי זירא לא קשיא הא ר' נחמיה הא רבנן *) דתניא *היא של מתכת וחותמה של אלמוג טמאה, היא של אלמוג וחותמה של מתכת טהורה, ורבי נחמיה מטמא שהיה ר' נחמיה אומר בטבעת הלך אחר חותמה, בעול הלך אחר סמלוניו,

בקולב

*) [בכלים פי"ג מ"ו לא נזכר פלוגתא דר' נחמי' הלכך שפיר גרסי דתניא]

איוב כב

כדעבד ליה ר' עקיבא לדביתהו · במסכת נדרים (דף נ·): **כלילא** · על פדחתה היא קושרתו מאזן לאזן יש שכולו טס זהב שקורין לימ"א ויש שעושין ממשי טווי עם הזהב שקורין פלי"ש: **דאניסכא** · טס העשוי מע מניסכא דהייט זהב או כסף דבר הניתך: **דאסיר** · מגו דחשיב גזירה דילמא שלפא ומחוייא: **דארוקתא** · רצועה שמצויירת בזהב ובאבנים טובות: **אניסכא** · דאית ביה עיקר ומחויא ליה, ומר סבר ארוקתא הוא עיקר דידיה ולא חשיב ליה ולא מחויא ליה: **כולי עלמא לא פליגי דשרי** · דארוקתא עיקר: **בפירוש אמרת לן משמיה דרב** · לפני חלייך קודם ששכחת תלמודך: **כלילא שרי** · אלמא דרב אשי עיקר דמוקי פלוגתא בדניסכא אבל בארוקתא מודה רב ואיכא לאוקמי לדידיה בארוקתא: **גברא רבה אריכא ומטלע** · לוי איטלע לאחוי קידה קמיה דרבי*: **נח נפשיה דרבי אפס** · במסכת כתובות בהנושא (קג:) אמרינן דכי שכיב רבי אמר רבי חנינא בר חמא ישב בראש ולא קיבל עליו רבי חנינא שהיה רבי אפס גדול ממנו שתי שנים (ב) ויתיב רבי אפס ברישא ומתוך שהיה רבי חנינא חשוב לא נכנס לבית מדרשו והיה יושב בחוץ ומשום כבודו ישב לו לוי אצלו: **וקאתי להכא** · שלא היה רבי חנינא גדול הימנו לא בתורה ולא בשנים ולא מיכף ליה לוי ובא לכאן: **לוי לרבי אפס מיכף הוה כייף ליה** · שהרי זקן ממנו: **קמרא** · אבנט חשוב יש שעושין אותו טס של זהב ויש שעושין אותו רצועה משבצות זהב ואבנים קבועות בו: **מידי דהוה אטלית מוזהבת** · דהוי תכשיט ושריא ולמישלף ואחויי נמי לא חיישינן שאין דרך להתיר אזורו בשוק ויפלו בגדיו: **אאבנט של מלכים** · שעשוי כולו דניסכא °וכל ישראל בני מלכים ראוים לו: **תרי המייני קאמרת** · הא ודאי משאוי הוא ואסור לשון תלמידי רבינו יצחק (ג) כ"ע [ובתלמידי] רבינו הלוי מצאתי מותר, והראשון עיקר לי משום דגבי הצלת דליקה מנינן לר' יוסי שמנה עשר כלים והתם חד חגור הוא דמנינן בכל כתבי הקדש (לקמן דף קכ·) ואי שני חגורות שרי לכתחילה נימני התם תרי: **רסוקי** · חתיכת מעיל רחבה: **אי אית ליה מפרחייתא** · רצועות קצרות תלויות בה לקושרה בהם ולהדקה סביבותיו: **שרי** · דמיהדק שפיר וליכא למיחש דילמא מסתרי קטרי ונפיל ואתי לאיתויי: **מפרחייתא** · פינדל"ש בלע"ז: **מנקטא פארי** (ד) · מוסטניכ"א והוא בגד שיש לו שנצים כעין מכנסים ומכנסת בו רצועה רחבה וקושרת סביב צוארה והבגד תלוי על לבה והוא חשוב ומצוייר בזהב וי"מ כמין חצי עגול עשוי כמין כלבוס* (ה) אוחזת בו מפתחי חלוקה והפגם בולע צוארה והיא של זהב לוי"ה: **נזמי האף** · אבל נזמי האוזן מותרין לכתחלה דטריחא לה מילתא למישלף ואחויי מפני שאזניה מכוסות בקישורין: **ולא בטבעת שאין עליה חותם** · קתני מתניתין דאם יצאת פטורה דתכשיט הוא לה ומשום דילמא משלפא ומחויא הוא דמיתסר: **הא יש עליה חותם חייבת חטאת** · דלאו תכשיט הוא והוי משאוי: **נזמים** · נזמי האוזן: **וטבעת בין שיש כו'** · כלומר וטבעת שאמרנו בין שיש עליה כו': **הא רבי נחמיה** · דאמר עיקר טבעת אדעתא דחותם הוא חייבת חטאת, דחותם לאשה לאו תכשיט הוא דאין דרך לאשה לחתום ולשלוח שלוחים שאין חותם עשוי אלא לאדם גדול וממונה, **הא** דקתני תכשיט הוא רבנן דאמרי גופה של טבעת עיקר ואדעתא דטבעת נפקא ביה וטבעת ודאי תכשיט הוא: **טמאה** · דטבעת עיקר והוה ליה פשוטי כלי מתכות: **היא של אלמוג וחותמה של מתכת טהורה** · דהוה ליה פשוטי כלי עץ: **הלך אחר סמלוניו** · ואם של מתכות הם טמא: **סמלוניו** · העול שלהם לא היה פגום כשלנו אלא חלק ונוקבים בו שני נקבים וביניהם כעובי עורף השור ותוחבין בהן שתי יתדות והם סימלונין:

בקולב

מאן דרכה למיפק בכלילא אשה חשובה · אומר ר"י דדוקא בכלילא שרי שמואל הכא וכן רבי אליעזר דוקא בעיר של זהב שאין כל הנשים רגילות בהן אלא אשה חשובה אבל שאר תכשיטי נשים אסירי אפי' לאשה חשובה דאין לחלק בין הנשים והביא ראיה מס"פ כירה (לעיל דף מו:) דקאמר עולא מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליהן ומה דחק לומר כן כיון דחזי לנשים חשובות דאפי' לרבנן דאסרי בעיר של זהב לאשה חשובה מודו בשאר תכשיטים אליבא דשמואל דשרי כלילא אפילו לרבנן:

אאבנט של מלכים · שמלובשת הוא ואין להם אבנט אחר ה"נ שרי האי קמרא לאיתתא דמלבושה היא ולא משלפא ומחויא:

תרי המייני קאמרת · לשון אחד פי' בקונטרס לאיסור ולע"ג דחשיב בפ' כל כתבי (לקמן דף קכ:) בי"ח כלים פונדא וחגור ופי' התם בקונט' דפונדא הוא אזור חלול כגון שיש בגד מפסיק בינתים אבל תרי המייני זה על גב זה אסור ולא דמי לכמה מלבושים שאדם לובש בשביל הקור אבל תרי המייני מה הנאה יש ואין דרך לחגור ומשוי הוא:

מנקטא פארי · פירורי הפת ותכשיט הוא:

נזמי האף · ונזמי האוזן שרו כדפי' בקונטרס ולע"ג דאמר לקמן *הבנות יוצאות בחוטין שבאזניהן ואמר בגמ' דשל מיני צבעונים אסירי דילמא משלפי הואיל ותכשיט נינהו התם יותר קל °ליטלם מנזמי האוזן:

הא יש עליה חותם חייבת חטאת · אסיפא סמיך *דקתני בהדיא דחייבת חטאת:

רבי נחמיה מטמא · נראה לר"י דבריש' מטהר דלא בעי למימר הלך אף אחר חותמה אלא דוקא אחר חותמה שהוא עיקר וכן משמע בהדיא בתוספתא דמסכת כלים *דתניא טבעת של מתכת וחותמה של אלמוג רבי נחמיה מטהר שהיה רבי נחמיה אומר בטבעת הלך אחר חותמה:

רב

עין משפט נר מצוה

כב א ב מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה י' טוש"ע א"ח סי' שג סעיף ה:

כג ג מיי' שם הל' ט' סמג לאוין סה:

כד ד טוש"ע א"ח סי' שא סעיף לו:

כה ה טוש"ע א"ח סי' שג סעיף ו:

כו ו מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ח:

◆

רבינו חננאל

כדעבד ר' עקיבא לדביתהו. ת"ר לא תצא אשה בעיר של זהב ואם יצא חייבת חטאת דברי ר' מאיר וחכ"א לא תצא ואם יצתה פטורה. ר' אליעזר אומר יוצאה אשה בעיר של זהב לכתחלה: כלילא רב אסר ושמואל שרי. פי' נסכא חוטין מלשון המסכת (כלים פכ"ח). רוקתא מטלית. וקיי"ל כרב אשי דהוא בתראה דאמר ארוקתא כו' כ"ע לא פליגי דשרי כי פליגא כלילא דאניסכא רב אסר ושמואל שרי וקיי"ל כרב באיסורי ואע"ג דאיכא למימר מעשה רב והא דדרש [לוי] כלילא [שרי] ונפקו כ"ד כלילי מנהרדעא וכן הא דדרש רבה בר אבוה במחוזא כלילא שרי כלילא דאניסכא דרשו דשרי. כיון דלא איתמרא בהדיא לא שרינן לה דדלמא לא שרי אלא דארוקתא: אמר רב ששת קמרא שרי הוא חגור שבמתנים כגון אבנט רחב מרבעא רבינא מרב אשי קמרא עילוי המיינא מאי ואמר ליה תרי המייני קאמרת ש"מ דקמרא המיינא הוא והא דרב אשי אתמר בה תרי לישני ולישנא בתראה אניסכא שרי פי' כלילא וקמרא. חתיכות חתיכות של זהב נקובות ובהן סרגלית ומעמידין בחוטין שמכניסין בנקבין. נמצא דאניסכא כגון מלאכת אבנט של מלכים כי כן מלאכתן היעשות בחוטין. רוקתא מטלית. שנמצא בין כלילא בין קמרא חתיכות של זהב נקובות ומרגלית קבועו' במטלי' שנמצאת מלאכתן כגון מלאכת טלית מוזהבת. אמר רב אשי ריסוקא. פי' חגור של עור אי אית ביה מפרחייתא שרי ותכשיט הוא ואי לא אסור פי' אם יש לו מפרחייתא חתיכות יוצאות ועודפות ממנו לימינו ולשמאלו תכשיט הוא ואי לא אינו מלאכת תכשיט ואסור לצאת בו בשבת כי אינו כלי. קטלא תכשיט בצואר. כגון ענק והיא בלשון ערבי מכנקא. נזמים יש נזמי האף ונזמים שבאזנים: ולא בטבעת שאין עליה חותם הא יש עליה חותם משאוי ואם תצא בו חייבת חטאת. אלמא לאו תכשיט הוא איני והתניא תכשיטי נשים עיר של זהב קטלאות נזמים וטבעת, אחת טבעת שיש עליה חותם ואחת טבעת שאין עליה חותם ונזמי האף [טמאים] ומשני ר' זירא בטבעת של אלמוג וחותמה של מתכת ומתניתין [כרבנן] בכלים פרק י"ג דאמרי טהורה. [וכיון] לענין טומאה לאו כלי הוא לענין שבת נמי לאו כלי הוא. ומשוי הוא. הא ברייתא ר' נחמיה היא דמשוי ליה לענין [טומאה] מנא לענין שבת נמי תכשיט הוא דתנינן טבעת של מתכת וחותמה של אלמוג [טמאה היא של אלמוג] וחותמה של מתכת טהורה. ור' נחמיה מטמא: סימלוניו פי' רצועות שהן בעול דתנינן בתורת כהנים מיד בא ושיבר העול וקיצץ סימלונין כדכתיב

[לקמן קלח. תוספ' פ"ה]

עדיות פ"ב מ"ז

[סוכה נג.]

כתובות קג:

** נ"ל לגרוס [כלים פי"א מ"ח ע"ש]

לעיל נב: תוספתא דכלים ב"מ פ"ג כלים חי"ג מ"ו

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' למיתב גבי' וקאתי: (ב) רש"י ד"ה נח נפשיה וכו' שתי שנים ומתחלה ויתיב: (ג) ד"ה תרי וכו' ר' יצחק בר יהודה כ"ע: (ד) ד"ה מנקטא פארי. נ"ב ע"ל בדף נז ע"ב במה שפירש"י: (ה) בא"ד כמין כלבוס כזה:

כזה

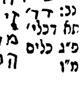

◆

גליון הש"ס

גמ' א"ל רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף. לקמן קמו ע"ב: רש"י ד"ה אאבנט וכו' וכל ישראל בני מלכים. עיין לקמן דף קיא ע"א: תוס' ד"ה נזמי האף וכו' ליטלם מנזמי האזן. עיין תשו' ב"ח החדשות סי' מ"א:

רב נסים גאון

שהגיע לעושר גדול כמו שאמרו מן ו' מילי איעתר ר' עקיבא ולאחר שהגיעה ידו שילם לה נדרו ועשה לה ירושלם דדהבא ובגמ' דהדין פירקא דבני מערבא אמרי מעשה ברבי עקיבא שעשה לאשתו עיר של זהב חמתה איתתיה דרבן גמליאל וקניאת בה אתת ואמרה קמי בעלה אמר לה מה הוית עבדא לי כמה דהוות עבדא ליה דהוות מזבנא מן קלעיתה דשערה ויהיבא ליה והוא לעי באורייתא: **גברא** רבא אריכא אתא לנהרדעאי ומטלע פירוש והוא צולע על ירכו כדמתרגמינן והוא מטלע והדבר שגרם לו זה מפורש בפ' ג' דתענית (דף כה) לוי גזר תעניתא בעא רחמי ולא אתא מיטרא אמר לפניו רבונו של עולם עלית וישבת למעלה במרום ואי אתה משגיח על בניך ואתא מיטרא ואיטלע אמר ר' אלעזר אל יטיח אדם דברים כלפי למעלה שהרי אדם גדול הטיח דברים כלפי למעלה ואטלע ובמסכת סוכה (דף נג) בפ' החליל קאמרי לוי אחוי קידה קמיה דר' ואטלע ואמרו בפירוקה הא והא גרמא ליה אבל מעשה דר' אפס ור' חנינא בר חמא ומה דאמר רבנו הקדוש בצוויו חנינא בר חמא ישב בראש כו' (מעשה כמפורש) [מפורש] בפרק הנ"שא

* סרט רקום זהב

נושא
ע"ר של זהב

מבנה
כלילא עשוי ...
הוזכרו במשנה

נושא
כלילא
1. אניסכא
2. ארוקתא

נושא(בסוגריים)
לוי
בא
לבבל

מבנה
"דרש"
רבנים שפסקו
דכלילא שרי

נושא
• קמרא
• רסוקא

מבנה
"איכא דאמרי"
דעות באיזה
קמרא שרי

נושא/מבנה
דעות
ביישוב
סתירה
אי טבעת
אשה
שיש
עליה
חותם הוי
תכשיט

* בתוך הסוגריים מובא סיפור של לוי שעזב מארץ ישראל לבבל

** נ"ל לגרוס אמר בלי ואו

ע' ד"ה * זירא מתרץ הסתירה